

HETV OLKS BELA NG

LIBERAAL VLAAMS TIJDSCHRIFT
WWW.HETVOLKSBELANG.BE

Nr 05 • Mei 2023
Jaargang 144 • maandblad

In dit nummer

EDITORIAAL

Onheilsprofeten / 2

BOEK VAN DE MAAND

Verloren / 3

LVV-DEBAT

De staats hervorming / 4

BUITENLAND

De waan van Erdogan / 6

GESCHIEDENIS

De Canon van Vlaanderen / 8

OPINIE

De ene zelfstandige is
de andere niet / 9

LIBERAS

Negen congressen in 100 jaar / 10

FISCALITEIT

Belastingplan Vivaldi doorgelicht / 12

Debat over de staats hervorming

Aan het werk!

Wie houdt zich in dit Belgenland nog bezig met staats hervorming? Als we de vox populi mogen geloven, weinigen. Toch liep de zaal in het Vlaams Gemeenschapscentrum De Markten te Brussel aardig vol voor het LVV-debat over de staats hervorming. LVV-voorzitter Thibault Viaene, kersvers vader, leidde de debatten tussen de uitgenodigde tenoren in goede banen. Die "politieke" tenoren namen van oud naar jong plaats aan de tafel en niet per se van regionalistisch naar federalistisch.

Het debat van het LVV bracht drie Vlaamse centropartijen samen die de vinger leggen op dezelfde problemen en oplossingen aandragen met ideologische nuances, maar zonder grote aardverschuivingen. Dat is naast hoopvol ook een reden tot lethargie. De Belgische bevolking verdient beter. Aan het werk! - P-J. VDW.

voorwoord door Bert Cornelis

Onheilsprofeten

“
***Alle argumenten zijn
vandaag goed om
de bevolking angst
aan te praten.***
”

Er lopen in de Wetstraat veel onheilsprofeten rond. Neem nu N-VA-voorzitter Bart De Wever. Ik waardeer hem ten eerste als historicus en hij is een zeer belezen ideologisch interessante man, maar politiek gezien begrijp ik hem dikwijls niet. Zo voorspelt hij nu dat als de kiezer volgend jaar in juni niet voor zijn partij kiest, “de bevolking niet langer braaf zal blijven”. Op welke wijze die bevolking dan “stout” gaat zijn, vernemen we niet. Komt er een revolutionaire bestorming van het Vlaams Parlement? Betalen we met zijn allen onze belastingen niet meer? Gaan we massaal de straten van Antwerpen bezetten? Er is voor hem een nog erger scenario: bij een overwinning van de communisten, die dan kunnen meebesturen, zal hij resoluut zijn koffers pakken. Of het moest zijn dat hij toch in zee gaat met het Vlaams Belang, want dat zou hij liever willen dan een linkse dictatuur met Raoul Hedebouw van de PTB-PVDA. Allemaal toch te gek voor woorden.

Hometrainer

Alle argumenten zijn vandaag goed om de bevolking angst aan te praten en zoveel mogelijk vijandschappen in stand te houden. Volgens peilingen is de N-VA-voorzitter nog altijd de populairste politicus van Vlaanderen, en daaruit put de burgemeester van Antwerpen dan maar zijn autoriteit om de vlucht vooruit te nemen. De voorbije maand nam Bart Sturtewagen bij De Standaard afscheid als editorialist. Een schitterende

pen heeft ons verlaten. Zijn blik op onze onheilsprofeet was in zijn afscheidsinterview met Standaard-redacteur Ruud Goossens scherp en accuraat: “Het probleem is dat die strategie van de vijandschappen (van de N-VA-voorzitter) je op een bepaald moment wel één derde van de kiezers kan opleveren, maar dat je om iets te realiseren méér nodig hebt. En dat vraagt een andere methodiek. Dan moet je allianties smeden. Al dat gepraat over confederalisme is leuk. Maar het enige wat telt is: heb je daar eigenlijk al eens deftig over gesproken met iemand aan de overkant?”. De populaire voorzitter heeft daartoe al enkele keren de kans gehad, maar bleef ter plekke trappelen, als op een hometrainer; je gaat geen zier vooruit.

Bovendien druipt de framing er vanaf. Je moet natuurlijk in de oppositie oppositie voeren, maar doe dat op een evenwichtige manier. Zie ook al eens de positieve kant van de zaken. De federale staat België doet het zagezegd op alle vlakken slecht: hoge belastingdruk; hoge schuldgraad; begroting in het rood... Waarom? Omdat de N-VA niet in de federale regering zit, dat die partij tegen België is, en de voorzitter dus oppositie moet voeren tegen de Vivaldi-regering. De Vlaamse regering doet het zagezegd wel goed. Waarom? Omdat de N-VA in de Vlaamse regering zit en voor Vlaamse onafhankelijkheid pleit. Toch kortzichtig, niet? En dan rijdt men zich al eens vast in zijn eigen overtuiging. Dit werd pijnlijk duidelijk toen de N-VA federaal fel te keer ging tegen de

gedetacheerde kabinetsleden. Tot bleek dat er op het kabinet van de Vlaamse minister-president Jan Jambon ook een medewerker door Bpost werd betaald. In de eigen voet schieten, heet dat dan.

Deze politiek van angst en polarisatie, is nefast. Het is toch ziekelijk te verkondigen dat indien men niet voor deze of gene partij stemt, de ondergang nabij is, onze welvaart zal wegzakken en we naar Griekse toestanden gaan? Volksverlakkerij en goedkoop populisme hebben de boventoon gehaald. Integriteit, eerlijkheid en rechtschapenheid komen in het vocabularium van deze onheilsprofeten niet meer voor.

Vooruit

We hebben nood aan politici die niet van de problemen wegllopen, die de angst niet cultiveren, maar een team vormen, bruggen bouwen en de problemen aanpakken, vooruit willen gaan. Ik kan mij niet voorstellen dat een intelligent man als De Wever dit niet kan klaarkrijgen. We hebben geen boodschap aan ultranationalisten die onze vrijheid willen inperken en groepen in de bevolking tegen elkaar opzetten, dat iedereen identitair denkt en gelooft. De kern van een politieke houding is het geloof in de kunde van de mensen, in de vooruitgang, in de overtuiging dat het morgen nog beter kan. En die houding ligt heel ver van de angst en het negativisme. Mensen, over hun verschillen heen, samenbrengen. Dat leidt tot constructieve en echte politieke veranderingen.

door Aviva Dierckx

De burens van schrijfster Ingrid Vander Veken bezorgen haar een doos die verveest op hun zolder stond, een doos met een 'onverteld verhaal'. Ze bevat onder meer correspondentie van een jonge joodse vrouw tussen 1940 en 1942, maar ook familiefoto's, schoolrapporten, menukaarten – zowaar een tijdscapsule. En Ingrid kijkt en zoekt tot ze het verhaal kan vertellen van Liesje Andriessse.

"Verloren" van Ingrid Vander Veken gaat over de laatste levensjaren van Liesje Andriessse, vermoord in Auschwitz, en haar familie.

De Andriesses verhuizen voor zaken van Vlissingen naar Antwerpen. Ze zijn vertakt in Nederland, Brussel, Engeland, Amerika. Dochter Liesje trouwt in 1931 ietwat beneden haar stand met een Poolse jood die bleef plakken in Antwerpen, en ergens in de annalen van de stad van Pools naar stateloos aangevinkt wordt. Een echtgenote krijgt de nationaliteit van haar man, en dit zal een doodvonnis worden, want waar Liesjes ouders en jongere broer "net voor het te laat is" België ontvluchten, wordt het stateloze koppel met kind aan de Franse grens teruggestuurd. Broer Lou en de ouders hakkelen verder: Frankrijk, Spanje, Portugal, om de boot te nemen naar Indonesië (waar ze in de jappenkampen belanden).

Wanhopig

Nu begint een tussen de regels wanhopig maar zeer ingehouden correspondentie die Liesje naar alle windstreken waar zich familie ophoudt verstuurt. We krijgen ook antwoorden te zien, even ingehouden geformuleerd, onderweg van stopplaats naar stopplaats, met ophoud of net te laat. Liesje onderneemt ettelijke pogingen om haar ouders en broer achterna te gaan, altijd raakt ze 'ergens' maar nooit ver genoeg, en ze maakt rechtsomkeer. Het verhaal vertelt van mensensmokkelaars en verraders. Ach, moeten we het vreselijke woord gebruiken, dat het voorspelbaar is dat Liesje en haar

zoontje het niet redden? Verloren zijn ze, in de raderen van de haatmachine van het nazisme, verloren in de betekenis van kansloos. Verloren is ook het onderkoelde, ingehouden woord dat de familie eufemistisch gebruikt om aan de overlevers uit Indonesië te zeggen dat Liesje 'vermist of erger' is. Verloren is het moedeloze woord dat haar broer Lou zijn hele leven achtervolgt, omdat hij geen closure kan

'hinein' maar gefundeerd te interpreteren. Ik zou zeggen: interpretatie ontmoet onderzoeksjournalistiek.

Intuïties en aperçus kunnen immers niet op zichzelf staan als de auteur geen directe link heeft met de hoofdfiguur noch met het milieu. Dan moet je op zoek naar herinneringen van anderen, zijpistes inslaan, algemene context samenbrengen met wat in jouw doos zit, puzzelen tot een hele familie gereconstrueerd raakt, met als focuspunt het leven van Liesje tussen het begin van WOII en haar dood in

Verloren

krijgen over wat er met Liesje is gebeurd tussen haar laatste berichten en haar dood in Auschwitz.

Zoeken

'Verloren' is een bijzonder staaltje literaire non-fictie. Er bestaat prachtige literatuur waar fantasie en werkelijkheid elkaar ontmoeten wanneer een schrijver foto's of schilderijen laat spreken, de interpretatie ervan kan een wereld tot leven roepen, door de ogen van wie er niét bij was.

Ingrid Vander Veken heeft topsport als auteur bedreven in haar inspanningen om niet

Auschwitz.

Er waren dwaalsporen, door naamsveranderingen, ambtelijk dwalen, gewoon dingen die naast elkaar scharnieren, en soms kan je pas vanop afstand patronen zien...

Het is de auteur als speurder uit het heden die uiteindelijk in staat is de stukjes van de puzzel te leggen, waar de protagonisten in het verleden zelf niet in slaagden.

Niet vergeten

Miljoenen werden door de nazi's 'verloren' gemaakt, uitgewist. Precies nu de levende getuigen ons ontvallen, kunnen we nog zovele vermoorden aan de vergetelheid ontrukken, of zoals Vander Veken zegt: van de cijfers mensen maken. "Opmerkelijk hoeveel sporen dit zogenaamd 'verloren' leven getrokken heeft in andere levens, van mensen die ik, op zoek naar getuigen, tegenkwam, en die mij hùn verhaal brachten," vertelt ze aan Bruno Wyndaele in het altijd excellente radioprogramma Voorproevers. Liesjes verhaal, mèt alle zijsporen, past in de tijdsgeest om iedere 'verlorene' als individueel moordslachtoffer te zien, niet verzonken in naamloze miljoenen.

Ingrid Vander Veken, Verloren, Uitg. Vrijdag, Antwerpen, 2023, 280 blz., 24,50 euro (ook verkrijgbaar als e-book).

*Debat over de
staatshervorming*door Pieter-Jan
Van De Weghe

Aan het werk!

Wie houdt zich in dit Belgenland nog bezig met staatshervorming? Als we de vox populi mogen geloven, weinigen. Toch liep de zaal in het Vlaams Gemeenschapscentrum De Markten te Brussel aardig vol voor het LVV-debat over de staatshervorming. Onze voorzitter, kersvers vader, leidde de debatten tussen de uitgenodigde tenoren in goede banen. Die "politieke" tenoren namen van oud naar jong plaats aan de tafel en niet per se van regionalistisch naar federalistisch.

Aan de uiterst rechtse kant van de tafel verwelkomde het LVV voormalig vicepremier, en nu volksvertegenwoordiger, Koen Geens (CD&V). In welke hoedanigheid hij aanwezig was, academicus of politicus, liet hij knipogend in het midden. Daarnaast nam volksvertegenwoordiger Sander Loones (N-VA) plaats, die na een blitzcarrière van 28 dagen als minister van Defensie nu fulltime regeringsleden aan het wankelen brengt. De voorzitter van Jong VLD Philippe Nys, volgens HLN de nieuwe rijzende ster aan het liberale firmament, nam de plaats in van de zieke Gwendolyn Rutten. Het rijtje werd vervolmaakt door professor Publieke Economie Willem Sas, verbonden aan de Schotse Stirling University.

Vlaanderen wordt slapend rijk, maar samen worden we straatarm.

Boucher als blok

Koen Geens corrigeerde aan het begin van het debat even het beeld dat onder de bevolking leeft en door de politici wordt gevoed. Niet alle staatshervormingen in ons land werden gekoppeld aan politieke verkiezingen. Dat was eveneens de insteek van de Vivaldi-regering, waarbij voornamelijk rond zorg zou bekeken worden wat geregionaliseerd kan worden. Koen Geens deelde een eerste kleine sneer uit door aan te geven dat voornamelijk de Franstalige liberalen dwarsliggen. Bouchez is klaarblijkelijk niet enkel in VTM-programma's het blok aan het been.

Sander Loones pikte daarop in dat er in Wallonië bitter weinig gesprekspartners te vinden zijn om over communautaire zaken te praten. Bovendien materialiseren politieke ideeën zich altijd bij verkiezingen, ongeacht de intenties van regeringsverklaringen. "Alles wat we doen is ideologie."

De N-VA beweert ook dat het land een momentum liet voorbijgaan tijdens de coronapandemie: terwijl enkele ministers binnen de regering die coronacrisis bestierden en volop in de media verwijsden, hadden de overige kabinetten in alle rust kunnen werken aan de voorbereiding van een grondige staatshervorming.

Jong VLD-voorzitter Philippe Nys ontkrachtte die stellingen niet maar gaf aan dat ons land in een dubbele knoop vastzit: zowel institutioneel als participatief. Hij pleitte voor het stellen van fundamentele vragen die moeten worden aangepakt op een evidence-based manier. "We hebben de staat nog nooit hervormd waarbij de term subsidiariteit voorop staat, dat moet anders!". Dit werd alvast bijgetreden door de academicus van het panel. "Er is nooit een blauwdruk rond fiscal federalism voor België gemaakt.

Waarom niet? De politieke klasse durft niet te dromen maar houdt zich bezig met het verleden te herverpakken."

Koen Geens slaat en zalft als het gaat over de baarljke duivel: de participatie. De link tussen het institutionele vraagstuk en de participatie, die was volgens Geens reeds aanwezig voor WOII. Partijvoorzitters zijn altijd belangrijk geweest, maar de CD&V'er pleit wel voor meer politieke verantwoordelijkheidszin. Sinds de jaren '70 maakten de voorzitters het nog nooit zo bond. Parlementsleden en regeringsleden devaloriseren is te allen tijde 'not done'.

Volgens Geens zit er geen rem op de federale uitgaven. "Vlaanderen wordt slapend rijk, maar samen worden we straatarm." De black box zit bij de gezondheidszorg en de pensioenen. Het grote probleem is dat we de uitgaven niet aan de reële groei kunnen koppelen zoals we dat bij de belastingen kunnen.

Loones gaf meer tekst en uitleg bij die zogenaamde "black box". "We horen telkens het mantra van de 80% tewerkstellingsgraad. En N-VA zal alles doen om dit mee te bewerkstelligen. Maar dat levert 14 miljard

Koen Geens: "De black box zit bij de gezondheidszorg en de pensioenen."

op. We hebben drie keer zoveel nodig!"

De academische stem in het debat, Willem Sas, gaf aan dat ook hier nood is aan meer nuance. Vlaanderen vergrijst sneller dan Wallonië, wat ook een grote impact heeft op de bloedrode begrotingscijfers. Volgens Sas is een transfer geen dotatie en moet die Babylonische spraakverwarring uit de wereld geholpen worden. Het bestaan van transfers toont louter aan dat we herverdelen. "Zijn we allemaal Belgen of zijn we geen volk?" Loones reageerde eerder verontwaardigd op de quote rond het slapend rijk Vlaanderen: "Mag het nog? Degene die betaalt mag toch ook ontvangen?"

Het vermaledijde artikel 35

Geens bracht artikel 35 uit de Belgische Grondwet te berde; dat artikel werd in 1994 in de Grondwet ingeschreven. Het artikel zegt dat de federale overheid enkel die bevoegdheden mag uitoefenen die haar uitdrukkelijk zijn toegewezen door de Grondwet en de gewone wetten. Alle andere, 'residuaire', bevoegdheden, worden dan automatisch aan de deelstaten toegewezen. Eenvoudig gezegd moet er een lijst komen van de bevoegdheden van de federale staat, en alles wat niet op die lijst staat is voor de deelstaten. Het artikel is nooit uitgevoerd omdat de Franstaligen hier nooit voor te vinden waren.

Ook Loones pikte hierop in. Hij gaf aan dat dotaties best van onder naar boven verlopen, het omgekeerde is nu waar. De onderhandelingen tussen PS en N-VA in Vollezele staan hem nog helder voor ogen: "Als de lijst werd opgesteld kwam de vraag van de PS wat er zou gebeuren indien ze een bevoegdheid vergaten. Er volgde een kortsluiting bij de Franstaligen op ons antwoord dat die bevoegdheid dan aan de deelstaten zouden toebehoorden."

Wat we zelf doen, doen we beter?

Het is het vaak gehoorde riedeltje van de N-VA dat België "op" is en er geen degelijke akkoorden tussen de twee landsdelen meer mogelijk zijn. Confederalisme moet soelaas bieden en dat steunt op drie belangrijke pijlers:

en Loones verdedigde en bracht dit terug tot drie punten: Maatwerk; Verantwoordelijkheid; Concurrentie.

Loones gaf dierenwelzijn als praktisch voorbeeld. Voor dat Vlaanderen bevoegd was voor dit domein werd er bitter weinig aandacht aan besteed. Tegenwoordig is dierenwelzijn op Vlaams niveau het stokpaardje van minister Ben Weyts. Ondergetekende vraagt zich weemoedig af of hij niet meer effort in onderwijs moet steken.

Professor Sas durft openlijk beweren dat er geen tastbaar bewijs voorhanden is dat een regionaal beleidsniveau efficiënter te werk gaat. Dat komt volgens de professor door het grensoverschrijdend karakter van heel wat beleidsproblemen: de arbeidsmarkt en het mobiliteitsprobleem zijn zo aan elkaar verbonden dat een centrale aansturing nodig is. Geens repliceert dat bij de vorige regionalisering Vlaanderen met 85% van het budget de bevoegdheden bestiert. Efficiëntie werkt in Vlaanderen, maar dat lukt niet in Wallonië.

Niet onder curatele

Een debat over staats hervorming heeft dus nood aan nuance, die was zeker aanwezig tijdens het debat. Slechts éénmaal volgde een echte partijpolitieke clash. N-VA verwijt Open Vld dat ze Vlaanderen onder curatele plaatst en niet meer gelooft in de kracht van concurrentie.

Nys, die bekendstaat als liberaal 'recht door zee', verdedigde zijn moederpartij. Volgens hem plaatsen we via het voorgestelde substitutierecht Vlaanderen niet onder curatele maar ontwikkelen we eindelijk een scheidsrechter waar we nood aan hebben. "Meer bevoegdheden naar de deelstaten, maar met een degelijke scheidsrechter." De aanleiding voor de aanval van Loones is het voorstel van Open Vld dat het federale niveau bij crisissen (of als deeltentiteiten hun internationale verplichtingen niet nakomen) kan optreden in plaats van die deeltentiteiten. Volgens Loones is dit morrelen aan de hiërarchie der normen en een extra incentive om minder verantwoordelijkheid te nemen.

Professor Willem Sas (links) en voorzitter van Jong VLD Philippe Nys.

Nys accentueert de versterkte mogelijkheid om snel te reageren op uitdagingen en het vermijden van een versnipperde aanpak bij acute problemen.

De voorzitter van Jong VLD heeft eveneens goed naar één van zijn broodheren geluisterd. Hij wil zowel het Europese als het lokale niveau versterken. Opnieuw onder de noemer van de subsidiariteit.

Het debat van LVV bracht drie Vlaamse centropartijen samen die de vinger leggen op dezelfde problemen en oplossingen aandragen met ideologische nuances maar zonder grote aardverschuivingen. Dat is naast hoopvol ook een reden tot lethargie. De Belgische bevolking verdient beter. Aan het werk!

Turkije

De waan van Erdoğan

door Lukas De Vos

Als de verkiezingen van 14 mei iets hebben uitgewezen in Turkije is het dubbel. Peilingen zijn volstrekt onbetrouwbaar, eerder aleatorisch dan statistisch onderbouwd. En Turkije dreigt het pad te volgen van de Nazistaat zoals die er begin jaren dertig uitzag. Razendsnel op weg naar de eenpartijstaat.

De uitslag is duidelijk: de conservatief-islamitische AKP blijft aan de macht, eng nationalisme moet de verpaupering van het volk toedekken. Het bindmiddel is de triade nationalisme, godsdienstverdwazing en fanatisme. De vijand is de economie.

Vergeeten

In fervent nationalisme is er amper een verschil tussen Erdoğan en de kemalisten van de vroegere junta's of de lijn van hun CHP. Vergeeten is de collaboratie met Duitsland in beide wereldoorlogen, de volkenmoord op de Armeniërs en hun dodentocht naar de concentratiekampen in de Syrische woestijn rond Deir-ez-Zor, vergeten de agressieve politiek tegen Griekenland (van de uitdrijving van alle Grieken uit Smirna tot de bezetting van Noord-Cyprus), vergeten de honderden veroordelingen door de Raad van Europa, vergeten de moordpartijen tegen Koerden in Syrië en in eigen land, vergeten de steun aan de Libische krijgshoofd Khalifa Haftar en de opdeling van exclusiviteitszones in de Middellandse Zee, vergeten de dubbelzinnige rol in de oorlog tussen Oekraïne (dat drones krijgt) en Rusland (waartegen Erdoğan weigert sancties te treffen). Het geheugen is gebonden aan vandaag, en niet verder.

Godsdienst moet alle tegenspraak versmachten. Er is maar één waarheid, en dat is de onze. Erdoğan heeft wel tijdelijk zijn ambitie moeten opschorten om, naast de politieke, ook de geestelijke leider te worden van de moslimwereld. Zijn rivaliteit met Saoedi-Arabië en Iran om als échte kalief de islamitische Oemma te leiden, is stukgelopen op de snelle veranderingen in het Midden-Oosten.

Verblindings

Maar dat waarnemers nog altijd goedgelovig willen aanvaarden dat Erdoğan géén islamitische staat wil realiseren getuigt van misplaatste verblindings. De kemaliste Zulfikar Selvi schreef op 19 mei 2023 in de oppositiekant Cumhürîyet: "We are facing the Counter Revolutionary Cult, established by the AKP". Selvi wijst terecht op een veronachtzaamd gevolg van deze verkiezingen. Yeniden Refah, de Nieuwe Welvaartspartij (de oude was al in 1998 verboden vanwege haar religieuze stellingname in de seculiere maatschappij die Kemal Atatürk in de jaren twintig als doelstelling vastlegde en daarom ook het kalifaat ophief) komt met 5 (op 600) zetels in het parlement, de Grote Nationale Volksvergadering. De partij kwam op onder de koepel van de Volksalliantie, een groep rond Erdoğan's AKP (nu 268 zetels, - 27), met ook de fascistische MHP van Devlet Bahçeli, de stichter van de beruchte paramilitaire milizie, de Grijske Wolven (50 zetels veroverd, +1). Maar Bahçeli toeterde alweer in zijn gekende Prigozjinstijl: "Elke stem voor CHP is een moord op Turkije". In de Volksalliantie zit ook nog de radicale Free Cause Party, Hüda

Par. "Hüda Par, het verlengstuk van Hezbollah dat de sjaria wil opleggen, verwerpt alle vrouwenrechten". Het partijtje kon profiteren van Erdoğan's groothartigheid (niet zonder bijbedoelingen): hij heeft de kiesdrempel verlaagd van 10 % naar 7 %. "Hüda Par heeft

De Turkse president Erdogan.

nu een vrouwelijke kandidate opgevoerd, wier foto gecensureerd werd en alleen als silhouet op de kiesbrief verscheen". Politieke islam is, beaamt Selvi, grondwettelijk verboden. De eerste vier artikels zijn onaantastbaar. "Ik wil ook geen president die een tienjarige jongen een microfoon in de hand stopt en hem laat roepen dat de oppositie uit verraders bestaat. Nog minder dat men een vrouw uitjouwt wier zoon op een betoging omkwam". Die willekeur heb je met een politiek uitgezuiverd rechtsapparaat, dat zelfs rustig mensen jaren in voorhechtenis kan houden (zoals de filantroop Osman Kavala of HDP-leider Selahattin Demirtaş) zonder officiële aanklacht.

"Dwazen"

Dan hoeft het niet te verbazen dat de populaire CHP-burgemeester van Istanboel, Ekrem İmamoğlu, tot twee jaar en zeven maanden gevangenis is veroordeeld – en

tijdelijke ontzetting uit al zijn politieke rechten - omdat hij de kiescommissie "dwazen" had genoemd. Die besloot immers zijn overwinning teniet te doen en op last van Erdoğan een nieuwe stembusronde te houden –Imamoğlu won die weer, met een versterkte forse meerderheid. Imamoğlu werd ook getipt als gevaarlijkste tegenkandidaat voor de presidentsverkiezingen.

Megalomaan

Nu hoeft men zich niet blind te staren op de samenstelling van het parlement. Door het referendum van 2017 is alle macht geconcentreerd in het staatshoofd, en dat laat zich voelen. Hij alleen bepaalt wie rechter wordt in het Grondwettelijk Hof, hij alleen bepaalt het gedrag van de Centrale Bank, hij alleen tekent het buitenlands beleid uit, hoe megalomaan dat ook mag zijn. De beurs reageerde met ontgoocheling op de uitslag van de eerste ronde: ze verloor in één klap 6 %, en zakte verder naar 9 %, waardoor de aandelenhandel tijdelijk geschorst moest worden om een crash te voorkomen. De muntenheid kreeg opnieuw klappen: 1 euro was op 20 mei 21,44 lira waard. Tegenover de dollar boekt ze 60 % waardeverlies in amper twee jaar. De inflatie bereikt astronomische hoogten: in het najaar van 2022 liefst 86 %, wie kan dan nog een ui, laat staan een komkommer betalen? Vandaag ligt ze nog altijd op 43,7 %. Een schijnbare

daling, want de reden is dat de Centrale Bank dagelijks 1 miljard dollar (meestal geleend geld) uitgeeft om de val van de lira af te remmen. Dat komt omdat Erdoğan koppig vasthoudt aan lage rentes, nu 12,3 %.

Oekraïne

Het bedrijfsleven en de banken hadden gehoopt op een zege van Kemal Kılıçdaroğlu die ontspanning en verzoening in het vooruitzicht stelde: een onafhankelijke Centrale Bank, begrotingsdiscipline, aanvaarding van de uitspraken van het Europees Hof voor de Mensenrechten, toenadering tot de EU (met hervatting van de gesprekken over lidmaatschap, na de erkenning van de kandidaatstatus in Luxemburg, 1999), toelating van Zweden tot de NAVO, herstel van het democratisch bestel, wellicht ook een uitweg uit het aanslepende dispuut met de NAVO over de aankoop van Russische S-400 luchtafweerraketten (een suggestie was ze via de weg te schenken aan Oekraïne, al wordt dan een nieuwe verlenging van de Oekraïense graanuitvoer met twee maanden vrijwel onmogelijk). Riskant en weinig realistisch.

Diep gezakt

Wie de cijfers, niet alleen economisch, maar ook de vrijheden bekijkt, ziet hoe diep het land gezakt is. Freedom House analyseert jaarlijks de vrijheden en hun inperkingen in de hele wereld, 208 landen en territoria (zoals bezet Tibet of de Gazastrook bijv.). Turkije

De Turken gingen stemmen voor een president en het parlement.

krijgt nu 32 punten op 100, de helft voor burgerlijke vrijheden, de andere voor politieke rechten. Ter vergelijking: België krijgt 96 punten (ondanks onze luizige zelfcensuur), Nederland 97 punten. Verslaggevers zonder Grenzen zien een nog grotere aftakeling. Zij focussen op de persvrijheid. Turkije is in vrije val, glijdt in 2022 weg van plek 149 op 180 onderzochte landen naar 165 in 2023, van 41 op honderd naar 34. Uitgerekend op 16 mei is alweer een proces geopend tegen 11 Koerdische journalisten, negen van het agentschap Mesopotamia, dat nu vrijwel helemaal onthoofd is, twee van het vrouwelijk strijdblad Jin News. Hun fout? Ze zijn "ongetwijfeld" lid van de PKK, al is daar tijdens de ondervragingen met geen woord naar gepeild. De negen zitten al een half vast in Diyarbakir en Ankara, ze riskeren elf jaar cel. Bloederstig.

Ik kan de Turken alleen de raad meegeven van Kemal Atatürk zelf: "Er bestaan geen hopeloze situaties, er bestaan alleen hopeloze mensen".

De aanhangers van de CHP-oppositiepartij.

De Canon van Vlaanderen

door Peter Laroy,
directeur Liberas

De Canon van Vlaanderen is een feit. Net zoals de televisiereeks Het Verhaal van Vlaanderen ontlokte het project voor en na de lancering heel wat discussie. Het blijft afwachten en uitkijken hoe de ontvangst van het werk verder zal evolueren in onderwijs en maatschappij. Geïnspireerde leraars kunnen er in elk geval toch heel wat kanten mee uit.

Stormloop

Op dinsdag 9 mei 2023 vond in het indrukwekkende kader van een oude mijnsite in Genk de officiële voorstelling plaats van De Canon van Vlaanderen. De betrokken Vlaamse ministers van Onderwijs en van Cultuur evenals commissievoorzitter prof. Gerard beklemtoonden herhaaldelijk dat het niet ging over 'De Vlaamse Canon' maar over 'De Canon van Vlaanderen'. De angst van professionele historici dat het 'instrument' zou gebruikt worden om de identiteitsvorming van Vlaanderen te versterken was helemaal onterecht. Er volgde gelijk een oproep om er mee aan de slag te gaan. De canon is niet gemaakt voor de eeuwigheid. Het is een inspiratiebron, een referentiekader dat in de toekomst aan wijziging onderhevig kan zijn. Interessant was de suggestie van de minister van Cultuur om ook op andere niveaus (bijvoorbeeld lokaal of thematisch) met het concept van de canon aan de slag te gaan.

De geruststellende woorden om de vooraf geuite kritiek te sussen waren nog niet koud of daar brak terug het debat los. Nauwelijks een uur na de voorstelling vuurde historicus Marc Reynebeau op Radio 1 enkele schoten af (daags nadien terug te vinden in De Standaard). De canon bleef ook de daaropvolgende dagen een thema voor

debat in de media, wat eigenlijk wel goed is. Stemmen uit zowel de academische wereld, het onderwijs als de politiek ventileerden hun mening. Doorgaans leverde dit een iets positievere blik op dan voorheen, maar her en der vielen er nog kritische opmerkingen. Het publiek maalde er niet om. De eerste druk van het gelijknamige boek was in een mum van tijd uitverkocht. De eerste uren na de lancering van de website was die meteen overbelast.

Inhoud

De Canon van Vlaanderen bestaat uit zestig chronologisch geordende 'vensters', rijkelijk geïllustreerd. Ieder venster bevat een blikvanger, een iconisch beeld, een thema en twee focuspunten. Online biedt de canon nog extra beelden en vooral doorklikreferenties naar VRT archiefbeelden, leestips, musea, wandelingen en een set historische kaarten. Het potentieel van de historische collecties die

archieven en musea in Vlaanderen de voorbije jaren digitaal beschikbaar hebben gemaakt is benut, al mag het daar nog ietsje meer zijn.

Historicus Bruno De Wever stelde in een interview in De Morgen (13-14 mei 2023) dat 30 van de 60 'vensters' onvermijdelijk zijn en dat de resterende 30 inwisselbaar zijn. De komende jaren zal dus (net zoals in

Nederland het geval was) de canon verder worden geboetseerd. Aan de discrepantie dat ongeveer de helft van de vensters op de laatste 250 jaar is gericht en de andere helft dus op enkele duizenden jaren voordien zal wellicht weinig veranderen. Interessant is voor die periode dan weer de inbreng van inzichten uit de archeologie.

De liberale grondwet (1831) en de oprichting van de liberale partij in 1846 (venster 29) blijven niet onvermeld. Ook het Willemsfonds als organisatie krijgt een plaats (venster 31) en heeft zelfs een pagina vullende illustratie met een affiche rond de taalwetten uit 1883. Aangezien de commissie uitdrukkelijk stelt dat thema's belangrijker zijn dan figuren is het wellicht niet te verwonderen dat enkel Jan Frans Willems en Louis Franck als 'liberale' figuren wat meer aandacht krijgen. Interessant is uiteraard de aandacht voor schrijfster Virginie Loveling en Lucienne Herman-Michielsens. Misschien is het een idee om in navolging van de oproep van de minister om thematische canons uit te werken ook eens werk te maken van een historische canon van het liberalisme in Vlaanderen.

De Canon van Vlaanderen is in boekvorm (ISBN 9789463939232) en online (www.canonvanvlaanderen.be) beschikbaar.

De ene zelfstandige is de andere niet

door Mark Bienstman,
mbienstman@hotmail.com

Sedert de Delhaize begin maart aankondigde dat het bedrijf van plan is om 128 winkels, die ze nu nog in eigen beheer uitbaten, wil verkopen aan zelfstandige uitbaters, hebben de vakbonden niet opgehouden te protesteren, te staken, te mobiliseren.... Het grootste argument van de bonden: dit zou Delhaize toelaten zo'n 9.000 werknemers van de eigen payroll weg te sluisen naar die overnemende zelfstandigen, en daar zouden die werknemers terecht komen in een "sociale hel" (lager loon, meer uren werken, meer flexibiliteit,). Of de bonden een punt hebben, durven wij sterk te betwijfelen.

Olievlek

Welke zelfstandige uitbater zal zo immers zo "dom" zijn om zijn werknemers (zijn kapitaal, zijn band met de klanten) zo "onmenselijk" te behandelen als de bonden beweren? Zou het niet kunnen dat de bonden vooral bevreesd zijn hun "greep" op die 9.000 werknemers te verliezen als ze verspreid worden over 128 afzonderlijke (en dus kleinere) entiteiten, waar de band tussen werkgever en werknemer meer direct is (en dus "warmer", menselijker en zonder de bemoeienissen van

vakbonden) dan in één grote onderneming? Want de bonden vrezen dat deze "olievlek" zich zal uitbreiden naar de hele retailsector: dus de Carrefours – Colruyt – Aldi's en Lidl's van deze wereld. Dus nog (veel) minder macht voor de bonden.

Maar er is nog iets merkwaardigs aan dit protest van de bonden: waar in de retailsector dit verzelfstandigen "des duivels" is, laten ze het ongeremd gebeuren (en op een veel grotere schaal) in een andere, eveneens zeer arbeidsintensieve sector: de sector van de thuisverpleging. Waar een decennium geleden deze thuiszorg vooral verzekerd werd door loontrekkenden van organisaties die meestal heel nauw aanleunden bij de diverse mutualiteiten, zien we daar nu een leegloop van het aantal loontrekkenden en terzelfdertijd een exponentiële groei van het aantal zelfstandige thuisverplegers (die zich al dan niet aansluiten bij "overkoepelende" service bedrijven). Volgens de cijfers van het RIZIV is hun aantal gestegen van 24.080 (in 2012) naar 31.294 (in 2021).

Zelf regelen

En de redenen voor deze "sluimerende

verschuiving" zijn duidelijk: die zelfstandige thuisverplegers zijn niet (meer) gebonden door het strakke keurslijf van de loontrekkenden: zij regelen zelf hoeveel en wanneer ze hun patiënten willen zien; ze regelen zelf of ze wel of niet avond- en/of week-endwerk willen doen; ze regelen zelf welke patiënten ze wel of niet willen aannemen ("cherry picking"...); ze regelen zelf hoe lang (of hoe kort) hun werkdagen zijn; ze regelen zelf hun verlofperiodes, enz.

In hoeverre dit allemaal ten goed komt aan de zorgbehoevende patiënt, in hoeverre (sommige) zelfstandige thuisverplegers zichzelf niet voorbijlopen (en meer hooi op de vork nemen dan ze redelijkerwijs aankunnen), in hoeverre kwaliteit en kwantiteit van de zorg hier niet in conflict komen, in hoeverre er voldoende tijd overblijft voor de (broodnodige) bijscholing en/of overleg met de andere zorgvertrekkers die rond elke patiënt functioneren, verdient toch wel een diepgaand debat. Een debat dat vandaag nog te weinig is gevoerd en waar de vakbonden oorverdovend stil blijven. Een debat dat veel meer aandacht verdient dan al het kabaal rond de Delhaize-winkels.

9 congressen in 100 jaar

door Christoph
De Spiegeleer
Liberas

In de eerste honderd jaar van haar bestaan (1846-1946) riep de liberale partij slechts negen keer een congres samen. In 1935 en 1945 vonden meerdere sessies plaats op verschillende momenten in het jaar. De angst om verdeeldheid in de heterogene liberale gelederen te zaaien was groot. Bovendien heerste er lange tijd een partijcultuur waarin de individuele politicus en de lokale kiesvereniging centraal stonden. Ieder congres weerspiegelde de noden en de geest van de tijd, zoals blijkt uit dit overzicht.

1919

In de zomer van 1919, na de invoering van het algemeen enkelvoudig mannenstemrecht, riep de Landsraad een nieuw partijcongres bijeen. Tijdens het eerste naoorlogse congres stelde de partij zich op als een nadrukkelijke tegenstander van een snelle invoering van het vrouwenstemrecht, zelfs op het gemeentelijke niveau. De congresresoluties bepleitten naast een fiscale hervorming en aanmoediging van werkgevers- en werknemersorganisaties de instelling van een gewaarborgd minimumloon en een maximale arbeidsduur zodat arbeiders voldoende vrije tijd kregen.

Negentiende-eeuwse karikatuur van de wijze waarop Walthère Frère-Orban als onbetwist leider volgzzaamheid vraagt op partijcongressen.

1920

Het volgende liberale partijcongres volgde ongebruikelijk snel, in oktober 1920. Voor de eerste maal sprak de partij zich met zeer gematigde resoluties uit over democratische aspiraties van de Vlaamse beweging en de vrouwenbeweging. Ondanks hoogoplopende spanningen tussen Vlaamsgezinden en radicale Fransgezinden, bevestigden de congresgangers in de resoluties het recht van Vlamingen in onderwijs, gerecht en bestuur. De partij drukte verder de wens uit dat zich over het hele land liberale vrouwenorganisaties en liberale vrouwenafdelingen van lokale politieke groepen zouden vormen, om zich te richten op 'kwesties die de vrouw rechtsreeks aanbelangen', zoals hervorming van liefdadigheid, 'bescherming van het moederschap', 'openbare zedelijkheid' en onderwijs.

1846

De ongeveer 330 aanwezige afgevaardigden op het oprichtingscongres van de liberale partij werden het eens over een algemeen programma over onder meer de geleidelijke verlaging van de kiescijns tot het grondwettelijk minimum, de reële onafhankelijkheid van het openbaar gezag, de organisatie van openbaar onderwijs op alle niveaus en de aanpassing van het aantal parlementsleden aan de omvang van de bevolking. De toevoeging van een extra artikel over de nood aan de verbetering van het lot van de arbeidsklasse was een vage toegeving aan de progressistische vleugel. De doctrinaire beginselen waarin kiezen geen recht was maar een functie, domineerden het eerste partijprogramma. Via een 'confederatieplan' voor het liberalisme in België stemde het congres in met het oprichten van kiesverenigingen in arrondissementshoofdplaatsen om kieskandidaten voor het parlement, de provincieraad en de gemeenteraad te selecteren.

1932

In het begin van de jaren 1930 kwamen aanzienlijke spanningen tussen de partijleiding en de liberale basis aan de oppervlakte rond de schoolkwestie. De doctrinaire vleugel (zowat de gehele partijelite) toonde zich steeds openlijker bereid om de subsidiëring van het vrij onderwijs te aanvaarden in functie van schoolpacificatie en levensbeschouwelijke vrede binnen coalitieregeringen met de katholieke partij. De radicale minderheidsvleugel binnen de Liberale Partij hield daarentegen stug vast aan de principiële vijandigheid tegen de subsidiëring van het katholiek onderwijs. Op het partijcongres van juni 1932 stond bijgevolg die schoolkwestie centraal.

1847

Het doel van het tweede partijcongres bestond er vooral in om een beter gestructureerd partijapparaat in het leven te roepen. Mede ten gevolge van het hoge absenteïsme eindigde dit tweede congres in een fiasco. De Association Libérale van Luik, die op het stichtingscongres nog een essentiële rol had gespeeld in de opmaak van het programma, was bijvoorbeeld niet vertegenwoordigd. Dit kwam door de vrees voor publiekelijk uitgevochten discussies tussen doctrinair en progressisten en een striktere centralisering van de partij.

1935

Een operatie van ideologische herbronning mondde uit in een nieuw partijcongres in 1935 onder de leuze 'vrijheid-solidariteit-verantwoordelijkheid' met als focus de sociaal-economische politiek. De partij was inmiddels al enige tijd overtuigd van de nood aan een vorm van 'sociale zekerheid' met verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering voor loontrekkenden onder een zekere inkomensgrens. De liberalen zagen toen wel onrealistisch veel heil in het ter beschikking stellen van kleine stukjes landbouwgrond voor gedeeltelijk werkloze arbeiders, de verlaging van de pensioenleeftijd en de overheveling van Belgische werkkrachten naar Belgisch Congo. In tijden van internationale spanning stond tot slot het thema defensie centraal in het op het congres goedgekeurde programma.

1870

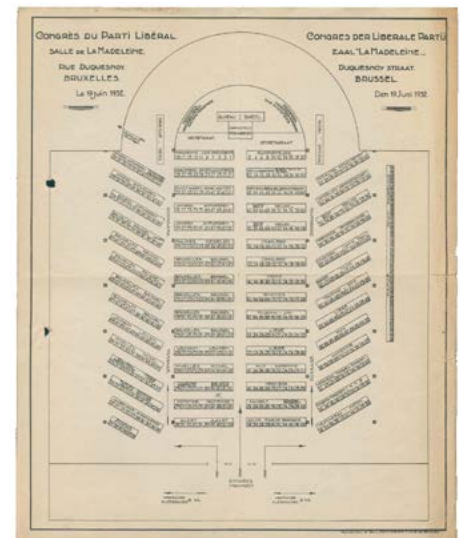
De in 1846 aangenomen programmapunten werden slechts in 1870 voor een eerste maal aangepast. In het vooruitzicht van een nieuwe kiesstrijd had de bijeenkomst de bedoeling om de vleugels binnen de partij te verenigen op basis van een gemeenschappelijk compromisprogramma. Tweehonderd afgevaardigden van 42 kiesverenigingen kwamen in juli 1870 in Brussel samen, tegen de achtergrond van de op handen zijnde oorlog tussen Frankrijk en Pruisen. Het op dit 'Liberaal Convent' aangenomen partijprogramma ging op sociaal en democratisch vlak verder dan dat van 1846. De onafhankelijkheid van de burgerlijke macht werd zonder debat vervangen door de meer expliciete eis van de 'volstreekte scheiding tussen Staat en Kerk'. Voor de liberalen hield dit de volledige laïcisering van het openbaar onderwijs en begraafplaatsen in. Het centrumprogramma van 1870 kon de interne verdeeldheid evenwel nauwelijks camoufleren.

1945

Op het eerste naoorlogse partijcongres in juni 1945 kwam er een pleidooi voor een stabiele naoorlogse democratie en economie onder de leuze 'vrijheid-arbeid-zekerheid'. De partij keurde vrijwel unaniem een Sociaal Handvest goed. Het pleitte voor een sociale zekerheid die progressief werd uitgebreid naar alle burgers, in combinatie met een regime van minimumlonen voor arbeiders. Het congres haalde inspiratie in het befaamde rapport (1942) van de Britse econoom William Beveridge en pleitte voor een fatsoenlijke levensstandaard en bescherming tegen de risico's van ziekte, ouderdom en werkloosheid. Met dit sociaal handvest stemde de partij ook in met het vooruitstrevende principe 'gelijk werk, gelijk loon' om de werkende vrouw te beschermen. In juni 1945 kwam de partij tot slot voor de eerste maal tot principiële instemming met algemeen kiesrecht voor vrouwen.

1894

In april 1894 hielden de doctrinair en gematigden van een intussen gehavende Liberale Partij opnieuw een partijcongres. Het vond plaats na mislukte onderhandelingen met de progressisten, die inmiddels een eigen partij hadden opgericht, voor een uniform programma en congres. Punten van vernieuwing waren verplicht lager onderwijs, de afschaffing van plaatsvervangende waarbij gegoede lotelingen zich konden onttrekken aan legerdienst, de invoer van persoonlijke dienstplicht en evenredige vertegenwoordiging bij verkiezingen. Het programma dat de Progressistische Partij op haar partijcongres in maart 1894 aannam ging veel verder op het gebied van sociale bescherming. Toch kenmerkte ook het programma dat de Liberale Partij goedkeurde zich door een concreet pakket aan progressieve maatregelen op sociaal gebied.

Grondplan met genummerde plaatsen voor de tegenwoordigers van de arrondissementsfederaties voor de plenaire vergadering van het partijcongres, op 19 juni 1932.

Dit artikel is een bewerking van de tekst van Christoph De Spiegeleer, "Honderd jaar liberale partijcongressen en -programma's (1846-1946)" gepubliceerd op Liberas Stories (www.liberasstories.eu)

Belastingplan doorgelicht

Door Christian Floru
LVV-bestuurslid

Eind maart legde minister van Financiën Van Peteghem (CD&V) een aangepast plan neer om 'het belastingstelsel te vereenvoudigen, meer rechtvaardig en neutraal te maken. Werken moet voor iedereen meer lonen en het verschil tussen werken en niet werken moet groter worden'. In hoeverre beantwoordt dit document aan deze doelstellingen?

Onder vereenvoudigen wordt verstaan het schrappen van een 70-tal aftrekkodes, we zien geen schrapping van belastingcodes. Ook wordt voorgesteld een aantal forfaits voor voordelen van alle aard te vervangen door het bewijs van de werkelijke kosten, wat niet bepaald een vereenvoudiging is. Sociale voordelen van allerlei aard blijven onbelast. Er wordt ook niets voorgesteld inzake de vereenvoudiging van de fiscale administraties zelf of in hun relatie met de belastingplichtige.

Neutralisering (van de gezinsvorm) gaat over het laten uitdoven van het systeem van onderhoudsuitkeringen en het huwelijksquotiënt, in de plaats komt een verhoogde aftrek voor kinderopvang. Ouders worden ook ontzorgd over de inkomsten van hun kinderen om ten laste te blijven. Worden hier de leerjongens of kinderen van zelfstandigen die thuis werken, die thans niet meer ten laste zijn mee bedoeld?

Verhoging belastingen

Rechtvaardig betekent in dit werkstuk een verhoging van belastingen op 'vermogens'. Een belastingverhoging op de winsten van multinationals, een verdubbeling van de effectentaks en een afbouw van de DBI aftrek. Maar aandelen van multinationals, worden vooral aangehouden door diverse pensioenverzekeringen: de werkenden dus. De D(efinief) B(elaste) I(nkomsten) zijn inkomsten die reeds belast zijn en waarvan men dus zinnens is die nogmaals te belasten, alsof dat nog niet gebeurd is. Effectenrekeningen betreffen dan weer de spaarpot van particulieren. Opmerkelijk is dat het grensbedrag niet geïndexeerd wordt. Op spaargelden, waarop de onlangs verhoogde bankentaks geldt, werd alleen al in 2022 een koopkrachtverlies van 40 miljard geleden door de voort galopperende inflatie. Dat bedrag mag verdubbeld worden indien men daar

de verliezen op de aanvullende pensioenplannen en effectenportefeuilles bijtelt.

Het positieve nieuws is dat de voorgenomen meerwaardebelastingen en hogere belastingen op huishuren voorlopig afgevoerd zijn. Werkenden eerst minder belasten om het nadien via dit soort zeer hoge belastingen terug af te nemen, slaat nergens op. Ook zal men de optieplannen herzien. Onlangs nog vlagde een van onze zeven eenhoorns, Collibra, naar Nederland uit. Eenhoorns zijn die zeldzame nieuw gestarte bedrijven, die 1 miljard waard zijn, eer ze op de beurs noteren. Het feit dat dergelijke bedrijven in ons land ontstaan zegt toch iets over onze competenties en mogelijkheden. Meer netto voor iedereen die werkt wordt voorgesteld door het verhogen van de belastingvrije som en de verhoging van het plafond van de schijf van 45%. De belastingvermindering voor vervangingsinkomsten wordt in dezelfde mate afgebouwd. Dit is meteen het voornaamste punt uit deze hervorming: waarop wacht men nog?

Taxshift

Tot slot blijft nog de verschuiving van belastingen naar (vervulende) consumptie, waar België ditmaal eens niet de hoogste belastingen heft, een logische taxshift die al meer dan 10 jaar in de pogingen de fiscaliteit te hervormen staat. De BTW op gas en elektriciteit gaat echter naar omlaag. Van het idee van Roland Duchatelet om een lagere BTW te heffen op artisanale producten (lees lokaal geproduceerd) en een veel hogere BTW op industriële producten (van buitenlandse multinationals) is niets terug te vinden. Er komt één BTW-tarief van 9%, in plaats van de huidige 6 en 9%. Groenten en fruit worden vrijgesteld. Hiermee wordt de kritiek gecounterd dat dergelijke maatregel ongunstig zou zijn voor lage inkomsten. Wie weinig inkomsten heeft, heeft doorgaans meer tijd om met vers aan de slag te gaan. Vreemd is dan weer het voorstel om collectief vervoer vrij te stellen. Nauwelijks 20% van de kost is gedekt door inkomsten, nog verergerd door het niet indexeren van de tickets. Nog vreemder is de vrijstelling op geneesmiddelen, die nog meer gesubsidieerd zijn en waarvan overconsumptie wordt gesignaleerd. De vrijstelling op luiers en intieme hygiëne wellicht het lobbywerk van 'de multinationals'?